

Dokument 44

List generálneho riaditeľa Exportného ústavu Česko-slovenského v Prahe z 17. 1. 1939, ktorý posielala materiály o vzťahu židovskej otázky a česko-slovenského vývozu.

Exportný ústav Česko-Slovenský.
V Praze dne 17. ledna 1939.

Židovská otázka a vývoz.

Dotakem k nedávno zaslanému Vám materiálu o žid. otázce v souvislosti s možnostmi našeho vývozu dovoluujeme si Vám zaslati v příloze další příspěvky z korespondence.

Znamenáme s prejavom úcty.

Exportný Ústav Česko-Slovenský
Generální ředitel

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ:

Vedoucí filiálky Exportního ústavu v Chicagu píše:

„Odvolávame se na naše dřívější zprávy ohledně některých hlášení, kterých se agencii dostalo v záležitosti bojkotu česko-slovenského zboží na základě antisemitské politiky v nové republice.

Nepochybujeme, že podobná hlášení došla i ministerstvu zahraničí nebo obchodu z řady různých jiných pramenů, ale zdá se, že doposud nebylo učiněno ani to nejmenší, aby situace byla náležitě vysvětlena a zprávy tisku uvedeny na správnou míru.

Nezbylo tedy nic jiného, než abychom alespoň v našem malém omezeném měřítku v této věci něco podnikli a snažili se nesprávné pověsti vyvrátiti.

Podářilo se nám získati oficielní prohlášení svazu Čechů židů v republice Česko-slovenské, které bylo zasláno zdejšímu spolumajiteli firmy Suburban Leader Stores, panu R. Ginsburgovi. Učinili jsme následující:

1./ Dne 3. ledna přinese zdejší najrozšířenější časopis „Daily News“ článek, obsahující podrobné výňatky z tohoto prohlášení, kde sami čeští židé oficielně prohlašují zprávy o antisemitismu s Česko-Slovensku za nesprávné a vysvětlují skutečnou situaci. Článek jsme dodali redakci přímo dne 30. t. m.

2./ Prohlášení i s průvodním dopisem rozmnožíme a rozešleme v dostatečném množství všem exponentům ústavu, konsulátům a známým importérům se žádostí, aby toto prohlášení distribuovali dále, zvláště těm obchodníkům, u kterých se setkali se známky bojkotu našeho zboží.

3./ stejný výtisk zašleme i zdejším židovským tiskovým kancelářím.

Opis celého prohlášení, které bude rozesláno, i výtisk z „Daily News“ Vám zašleme ihned, jakmile je budeme mít. Doufáme, že s tímto naším postupem souhlasíte.

Obávame se jen, že podobná propagační práce, byť skutečně nutná, už opravdu nespadá v naši agendu a doufáme, že se snad jednou u nás najde nějaký úřad nebo organizace, která bude oficiálně pověřena, aby se zabývala podobnými záležitostmi, jejichž opomíjení by mohlo mít velmi neblahý vliv na náš zahraniční obchod.“

Vedoucí filiálky Exportního ústavu v Chicagu píše:

„V příloze zasíláme Vám poptávku firmy F. a upozorňujeme na skutečnost, že tato firma výslovně uvedla, že má v úmyslu kupovat česko-slovenské zboží jen, pokud Česko-Slovensko nebude provozovat antisemitskou politiku.“

KANADA:

Konsulát Česko-slovenské republiky v Torontu píše Exportnímu ústavu:

„V poslední době se v místních novinách objevují zprávy o pronásledování židů v Česko-Slovensku. Je nebezpečí, že podobné zprávy budou mít za následek, že česko-slovenské zboží bude bojkotováno židovskými obchodníky. Obchod s některým vývozním zbožím, jako na př. v rukavičkách, umělých květinách je z velké části v židovských rukou. Byl zde již konkrétní případ, že židovský nákupce odmítl jednat se zástupcem česko-slovenských firem s poukazem na novinové zprávy o pronásledování židů v Česko-Slovensku. Je sice pravda, že jsou to většinou zprávy ze Slovenska, ale přes to veřejnost to rozšiřuje na celou republiku.“

ANGLIE:

Spolek vlnářských průmyslníků v Brně píše Exportnímu ústavu:

„Dovolujeme si Vám zaslati opis dopisu firmy The Cunart Silk Company Ltd. v Londýně, jehož originál nám zaslala naše členská firma k nahlédnutí. Je samozřejmě, že členská firma podnikne všechno, aby přehnaná pověst v cizině byla paralysována; pro Vaši informaci Vám však tuto zprávu podáváme.

„Dear Sirs, We beg to inform you that until the Jewish question has been settled in Czecho-Slovakia, we can only work in a modified way with your collection.

We are compelled to inform you that if measures are taken against the Jews in Czecho-Slovakia we will be obliged to break off relations with you as under these circumstances we would be unable to sell any Czecho-Slovakian goods in Enland.

We sincerely trust that the Cecho-Slovakian Government will not follow the example of Germany and that we may continue to do business with you.“

JUHOAFRICKÁ UNIE:

Kolektivní zástupce Exportního ústavu v Jihoafrické Unii píše:

„Dřívější bouřlivé sympatie pro Česko-Slovensko z doby mnichovského jednání rovněž z větší části silně poklesly a zdejší židovští obchodníci kupují česko-slovenské zboží již dosti liknavě s ohledem na novinářské zprávy o zamýšlené antisemitské politice v Česko-Slovensku.“³⁹

SNA, fond Úrad predsedníctva vlády, kartón 8, 648/39.

Dokument 45

Vláda Slovenskej krajiny dňa 23. 1. 1939 vytvorila komisiu pre riešenie židovskej otázky na Slovensku. Jej členmi sa stali Karol Sidor, štátny minister, Mikuláš Pružinský, minister hospodárstva, Pavel Teplanský, minister financií, Ferdinand Ďurčanský, minister dopravy a verejných prác a Julius Virsik, advokát.

Predsedníctvo Slovenskej vlády v Bratislave

Vybavenie: Komisia pre riešenie židovskej otázky na Slovensku.

Úprava len pre výpravňu: I. vybavenie doručiť pánom v ňom uvedeným.

Vláda Slovenskej krajiny v zasadnutí dňa 23. januára 1939⁴⁰ zriadila komisiu pre riešenie židovskej otázky a jej členmi ustanovila: Štátneho ministra Karola Sidora, ministra financií Slovenskej krajiny Pavla Teplanského, ministra hospodárstva Slovenskej krajiny Dr. Mikuláša Pružinského, ministra dopravy a verejných prác Slovenskej krajiny Dr. Ferdinanda Ďurčanského a Dr. Juliusa Virsika, advokáta v Bratislave. Členov komisii na zasadnutie svoláva štátny minister Karol Sidor.

Karol Sidor, štátny minister v Bratislave

Dr. Mikuláš Pružinský, minister hospodárstva Slovenskej krajiny v Bratislave

Pavel Teplanský, minister financií Slovenskej krajiny v Bratislave

Dr. Ferdinand Ďurčanský, minister dopravy a verejných prác Slovenskej krajiny v Bratislave

³⁹ Uverejnená časť o USA, Kanade, Veľkej Británii a Juhoafrickej únii je evidentne len ukázkou. Dokument podľa číslovania mal pôvodne minimálne 11 strán. Z nich sú zachované a uverejnené len strany 10-11.

⁴⁰ Pozri dok. 42.